

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych i dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie utworzenia europejskiego certyfikatu spadkowego

COM(2009) 154 wersja ostateczna – 2009/0157 (COD)

(2011/C 44/25)

Sprawozdawca: **Claudio CAPPELLINI**

Dnia 20 listopada 2009 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych i dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie utworzenia europejskiego certyfikatu spadkowego

COM(2009) 154 wersja ostateczna – 2009/0157 (COD).

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 15 czerwca 2010 r.

Na 464. sesji plenarnej w dniach 14–15 lipca 2010 r. (posiedzenie z dnia 14 lipca 2010 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 119 głosami – 1 osoba wstrzymała się od głosu – następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet z zadowoleniem przyjmuje omawiany wniosek Komisji, choć stwierdza, że daleko mu do perspektyw nakreślonych w zielonej księdze, a tym bardziej do propozycji zawartych w opinii EKES-u z 26 października 2005 r.

1.2 Komitet uważa wniosek dotyczący rozporządzenia za istotne narzędzie służące społeczeństwu obywatelskiemu, które zwiększy przewidywalność prawa oraz ułatwi wprowadzenie szybkich i efektywnych kosztowo rozwiązań w zakresie dziedziczenia międzynarodowego w państwach członkowskich UE. EKES zwraca uwagę Komisji na potrzebę przeglądu różnych wersji językowych wniosku dotyczącego rozporządzenia i zagwarantowania ich spójności oraz poprawności zastosowanej terminologii prawnej.

1.3 Komitet wyraża pewne obawy, szczególnie w odniesieniu do roli prawa państw nienależących do UE oraz niektórych aspektów certyfikatu spadkowego. W związku z tym proponuje następujące rozwiązania: zaleca zastąpienie art. 26 nowym artykułem i wydłużenie terminu określonego w art. 43 ust. 2. Gruntowna analiza i prezentacja tak złożonego dokumentu jak omawiany wniosek dotyczący rozporządzenia wymagałaby sporządzenia obszerniejszego dokumentu roboczego, co wykracza poza zwykłe zasady EKES-u.

1.4 Komitet zdecydowanie zaleca wprowadzenie następujących zmian do wniosku dotyczącego rozporządzenia:

1) dodać „Zróżnicowanie istniejących przepisów utrudnia również i opóźnia korzystanie przez prawnego spadkobiercę z prawa własności do przedmiotów majątkowych zmarłego” oraz „Jednostronne działania ze strony państw członkowskich nie wystarczyłyby do osiągnięcia wszystkich celów

wniosku dotyczącego rozporządzenia” w pkt. 1.2 i 3.2 uzasadnienia we wniosku dotyczącym rozporządzenia (zob. pkt. 3.4.3 i 3.4.4 poniżej);

2) dodać w art. 1 ust. 1 wyjaśnienie, że wniosek dotyczący rozporządzenia stosuje się jedynie do dziedziczenia „o charakterze międzynarodowym” (zob. pkt 4.1.1 poniżej);

3) zastąpić „dalsze” przez „dodatkowe” lub „inne niż” w art. 21 ust. 1, we wszystkich wersjach językowych (zob. pkt 4.3.8 poniżej);

4) zastąpić art. 25 nowym artykułem: „Powszechnie stosowanie: Niniejsze rozporządzenie wskazuje prawo właściwe także wówczas, gdy nie jest to prawo państwa członkowskiego” (zob. pkt 4.3.9 poniżej);

5) zastąpić art. 26 („Odesłanie”) nowym artykułem: „Jeśli zmarły nie wybrał prawa właściwego zgodnie z art. 17, a prawem mającym zastosowanie jest na mocy niniejszego rozporządzenia prawo państwa nienależącego do UE, zaś jego normy kolizyjne określają jako właściwe prawo państwa członkowskiego UE lub prawo innego państwa nienależącego do UE, które stosowałoby własne prawo, wtedy zastosowanie ma prawo tego innego państwa. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do umów o spadek, w przypadku których łącznikiem określonym w art. 18 ust. 2 jest prawo, z którym umowa wykazuje najściślejszy związek” (zob. pkt 4.3.10.1 poniżej);

- 6) w art. 27 poprzedzić słowa „nie do pogodzenia” słowem „wyraźnie” oraz słowa „porządkiem publicznym” słowem „międzynarodowym” przynajmniej we francuskiej i włoskiej wersji językowej (zob. pkt 4.3.11 poniżej);
- 7) w art. 27 ust. 2 zastąpić „przewidziane tym prawem zasady” słowami „przewidziane tym prawem przepisy” we wszystkich wersjach językowych (zob. pkt 4.3.12 poniżej);
- 8) wydłużyć podany w art. 43 ust. 2 okres do 9 lub 12 miesięcy (zob. pkt 4.6.1 poniżej).

2. Kontekst opinii

2.1 Wniosek dotyczy złożonej kwestii, która ma znaczenie dla wszystkich osób mających swoje miejsce zwykłego pobytu w Unii Europejskiej (z pewnymi wyjątkami określonymi w art. 6), niezależnie od ich obywatelstwa. Zielona księga pt. „Prawo spadkowe i testamenty” ⁽¹⁾ otworzyła szeroko zakrojone konsultacje dotyczące dziedziczenia *ab intestato* lub dziedziczenia testamentowego w kontekście międzynarodowym.

2.2 Praktyczne znaczenie wniosku dotyczącego rozporządzenia jako dokumentu ustanawiającego jednolite normy wynika z obecnych różnic w przepisach prawnych państw członkowskich UE dotyczących:

- a) określania prawa właściwego;
- b) zakresu jurysdykcji ich sądów w międzynarodowych sprawach dotyczących testamentów i dziedziczenia;
- c) warunków uznawania i wykonywania orzeczeń wydanych w innym państwie członkowskim UE;
- d) warunków uznawania i wykonywania dokumentów urzędowych sporządzonych w innym państwie członkowskim UE.

2.3 Z myślą o wprowadzeniu większej jasności wniosek dotyczący rozporządzenia ma na celu stworzenie jednolitego systemu tych przepisów, które wszystkie wchodzą w zakres prawa prywatnego międzynarodowego i sprawiają, że rozstrzygnięcie spraw dotyczących testamentów i dziedziczenia następuje zgodnie z prawem, które jest dla nich właściwe zgodnie z określonymi przepisami kolizyjnoprawnymi (zawartymi we wniosku dotyczącym rozporządzenia) sądu orzekającego (państwa członkowskiego UE). Sam wniosek nie ma natomiast na celu wywierania wpływu na krajowe prawo rzeczowe państw członkowskich UE, tj. prawo regulujące status, prawa i obowiązki spadkobierców w odniesieniu do przedmiotów majątkowych (lub majątku) zmarłego. Ponadto europejski certyfikat spadkowy utworzony przepisami rozdziału VI nie ma charakteru wyjątkowego, lecz stanowi dowód posiadania określonego statusu i nie przewiduje jednolitych przepisów krajowego prawa rzeczowego dotyczących warunków niezbędnych do uzyskania takiego statusu. W ujęciu bardziej ogólnym, poza przypadkiem omawianego wniosku dotyczącego rozporządzenia, krajowe prawo rzeczowe nie wchodzi w zakres kompetencji przyznanych na mocy art. 65 lit. b) traktatu.

3. Uwagi ogólne

3.1 W opinii w sprawie zielonej księgi nt. prawa spadkowego i testamentów ⁽²⁾ EKES między innymi:

- a) z zadowoleniem przyjął zieloną księgę, gdyż uważał „poruszone w niej kwestie za fundamentalne i niecierpiące zwłoki”;
- b) zwrócił uwagę Komisji „na problemy fiskalne, które mogą dotyczyć spadkobierców majątku znajdującego się co najmniej w dwóch krajach”;
- c) otwarcie wyraził swoje zainteresowanie, uznając: „testamenty i dziedziczenie są zagadnieniami o podstawowym znaczeniu dla obywateli europejskich. Nie można zawieść ich oczekiwania na inicjatywę unijną mającą na celu uproszczenie formalności oraz większe bezpieczeństwo prawne i podatkowe, jak również szybsze rozstrzygnięcie spraw spadkowych o charakterze międzynarodowym”.

3.2 Cztery lata po analizie zielonej księgi deklaracja EKES-u dotycząca jego zainteresowania zagadnieniami testamentów i dziedziczenia, które uznał za kwestie „o podstawowym znaczeniu dla obywateli europejskich”, wymaga uaktualnienia, zważywszy na strukturę i konkretne przepisy zaproponowane przez Komisję we wniosku dotyczącym rozporządzenia.

3.3 Potencjał wniosku dotyczącego rozporządzenia i zainteresowane podmioty

3.3.1 Należy zwrócić uwagę, że w swojej opinii ⁽³⁾ EKES zwrócił się do Komisji o rozważenie problemów fiskalnych i wyraził zainteresowanie „większym bezpieczeństwem (...) podatkowym”. Jeśli jednak chodzi o zakres wniosku dotyczącego rozporządzenia, to z uwagi na wąskie kompetencje przyznane artykułem 65 traktatu dotyczy on aspektów prawa prywatnego międzynarodowego związanych z testamentami i dziedziczeniem, nie ma zaś na celu wywarcia bezpośrednich skutków na prawo państw członkowskich dotyczące fiskalnych aspektów testamentów i dziedziczenia o charakterze międzynarodowym.

3.3.2 Testamenty są ewentualnie sporządzane przed śmiercią i do ostatniej chwili mogą zostać odwołane przez spadkodawcę, a przepisy dotyczące dziedziczenia mają zastosowanie bezpośrednio po śmierci, niemniej jednak ani testamenty, ani spadki nie mają mocy prawnej przed śmiercią, lecz określają jej konsekwencje w zakresie dziedziczenia. Omawiany wniosek dotyczy zatem wszystkich osób – każdej kategorii podmiotów w społeczeństwie obywatelskim.

3.3.3 Jednak w celu sprecyzowania zakresu stosowania wniosku dotyczącego rozporządzenia, należy zwrócić uwagę, że dokument ten:

- a) ma zastosowanie wyłącznie do tych testamentów i dziedziczenia, które mają charakter międzynarodowy – tego ostatniego terminu nie zdefiniowano we wniosku – a nie do znacznie liczniejszych przypadków dziedziczenia o charakterze wyłącznie krajowym;

⁽¹⁾ COM(2005) 65 wersja ostateczna.

⁽²⁾ Dz.U. C 28 z 3.2.2006, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. C 28 z 3.2.2006, s. 1.

b) ma zastosowanie do osób fizycznych, a nie do podmiotów mających osobowość prawną podlegających prawu prywatnemu lub publicznemu.

3.4 Cele i zasada pomocniczości

3.4.1 Jednolity i wiążący charakter rozporządzenia UE dla państw członkowskich, ich ustawodawstwa krajowego i sądów niewątpliwie sprawia, że wniosek dotyczący rozporządzenia znacznie zwiększy przewidywalność prawa we wszystkich zagadnieniach, które reguluje. Jest to jego bezpośrednia wartość dodana. Priorytetem jest zapewnienie jakości i precyzji przepisów rozporządzenia.

3.4.2 Deklarowany cel, którym jest „zniesienie wszystkich przeszkód w swobodnym przepływie osób”, nie powinien prowadzić do ignorowania faktu, że niezależnie od tego, czy osoba fizyczna ma status „spadkobiercy” i posiada wynikające z przepisów prawnych „prawa” do majątku zmarłego w państwie członkowskim UE, istnieją kwestie, które należy uregulować nie za pomocą przepisów prawa prywatnego międzynarodowego (które jest przedmiotem wniosku), lecz stosownych przepisów właściwego krajowego prawa rzeczowego dotyczącego testamentów i dziedziczenia w państwach członkowskich UE. Wniosek nie wprowadza pod tym względem zmian, ponieważ nie ujednolica tego rodzaju odnośnych przepisów prawa rzeczowego. Wejście w życie traktatu z Lizbony wymaga zrewidowania uzasadnienia wniosku i ewentualnego wprowadzenia niezbędnych zmian. EKES pragnie ponowić swój apel dotyczący stanowiska Zjednoczonego Królestwa, Irlandii oraz Danii, w którym wzywa te państwa członkowskie do wyrażenia gotowości do wdrożenia rozporządzenia.

3.4.3 Po wyjaśnieniu tej kwestii można zauważyć, że w pkt 1.2 uzasadnienia wniosku dotyczącego rozporządzenia zawarto zgodne z prawdą stwierdzenie („Osoby te napotykają obecnie na znaczne przeszkody w korzystaniu z przysługujących im praw w dziedzinie dziedziczenia międzynarodowego”) oraz mniej przekonujący i daleko idący wniosek rozszerzony na prawo własności („Różnicowanie istniejących przepisów stanowi również przeszkodę w pełnym korzystaniu z prawa własności prywatnej”). Wydaje się, że zamiast tego właściwsze i odpowiedniejsze byłoby łagodniejsze sformułowanie, takie jak: „Różnicowanie istniejących przepisów utrudnia również i opóźnia korzystanie przez prawnego spadkobiercę z prawa własności do przedmiotów majątkowych zmarłego”.

3.4.4 W stwierdzeniu „Jednostronne działania ze strony państw członkowskich byłyby zatem sprzeczne z tym celem” sformułowanie „sprzeczne” jest zbyt daleko idące. Państwa członkowskie UE, jeśli chcą, mogą niezależnie od przepisów rozporządzenia dążyć przynajmniej do osiągnięcia celu polegającego na jednolitym określeniu prawa właściwego, ratyfikując konwencję haską z 1989 r. o prawie właściwym dla dziedziczenia. EKES uważa, że bardziej odpowiednie wydawałoby się łagodniejsze sformułowanie, takie jak: „Jednostronne działania ze strony państw członkowskich byłyby niewystarczające do osiągnięcia wszystkich celów wniosku dotyczącego rozporządzenia”.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Rozdział I. Zakres stosowania i struktura

4.1.1 Wniosek dotyczący rozporządzenia ma w założeniu obejmować testamenty i dziedziczenie o charakterze międzynarodowym, lecz nie podaje definicji takiego charakteru. Dla jasności należy we wniosku dotyczącym rozporządzenia zawrzeć odniesienie do stosowania rozporządzenia jedynie w „sytuacjach o charakterze międzynarodowym”.

4.1.2 Jak wskazuje tytuł, wniosek dotyczący rozporządzenia obejmuje zarówno jurysdykcję (rozdział II), jak i uznawanie i wykonywanie orzeczeń (rozdział IV), tj. dwie dziedziny prawa prywatnego międzynarodowego, które z wyjątkiem przepisów dotyczących prawa właściwego są przedmiotem rozporządzenia (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 44/2001”), które wyłącza ze swego zakresu stosowania sprawy testamentowe i spadkowe. Istnienie tej luki stanowi o znaczeniu decyzji, by wniosek dotyczący rozporządzenia obejmował wszystkie trzy dziedziny prawa prywatnego międzynarodowego, tj. prawo właściwe, jurysdykcję oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach spadkowych o charakterze międzynarodowym, a także by ustanawiał jednolite przepisy dotyczące tych dziedzin.

4.2 Rozdział II. Właściwość

4.2.1 Rozdział II (art. 3–15) dotyczy jurysdykcji i ma zastosowanie do wszystkich sądów państw członkowskich, a do organów innych niż sądowicze tylko w razie potrzeby.

4.2.2 Ogólną jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium zmarły miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci. Wyraźnie nie ma warunku dotyczącego obywatelstwa. Należy zauważyć, że również ogólne przepisy UE dotyczące jurysdykcji, *lex generalis*, czyli rozporządzenie (WE) nr 44/2001, nadają sądom ogólną jurysdykcję na podstawie miejsca zamieszkania, a nie obywatelstwa.

Ta ogólna jurysdykcja na mocy wniosku dotyczącego rozporządzenia ma zastosowanie wobec (zmarłych) obywateli UE, lecz również wobec obywateli państw trzecich, jeżeli w chwili śmierci mieli miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim UE.

4.2.3 Jeśli miejsce zwykłego pobytu zmarłego w chwili śmierci nie znajdowało się w państwie członkowskim, w kilku przypadkach sądom państwa członkowskiego przysługuje mimo to jurysdykcja oparta na innych podstawach, co oznacza rozszerzenie jurysdykcji sądów państw członkowskich UE poza zwykłą sytuację, w której miejsce zwykłego pobytu zmarłego w chwili jego śmierci znajdowało się w państwie członkowskim. Obywatelstwo nie jest warunkiem w przypadku jurysdykcji ogólnej, lecz staje się inną podstawą jurysdykcji.

4.2.4 Sądy w państwie członkowskim, w którym położone są przedmioty majątkowe, nie mają ogólnej jurysdykcji jako takiej na mocy wniosku dotyczącego rozporządzenia. Istnieje częściowy wyjątek, którym jest przeniesienie przedmiotu majątkowego, jego rejestracja lub przeniesienie w rejestrze publicznym.

4.3 Rozdział III. Prawo właściwe

4.3.1 Rozdział III zawiera jednolite przepisy (art. 16–28) dotyczące prawa właściwego. Zgodnie z normą ogólną prawem właściwym dla ogółu spraw spadkowych jest prawo państwa, w którym zmarły miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci. Nie ma zastosowania żaden inny warunek, taki jak np. obywatelstwo. Nie ma różnicy pomiędzy ruchomościami a nieruchomościami.

4.3.2 Należy zauważyć, że zawarte we wniosku normy kolizyjnoprawne, które będą stosowane przez sądy państw członkowskich UE, określają prawo właściwe niezależnie od tego, czy państwo, którego prawo jest właściwe, jest państwem członkowskim UE, czy też nie (art. 25).

4.3.3 Tradycyjnie prawo prywatne międzynarodowe uznaje „autonomię stron”, tj. możliwość wyboru przez strony dowolnego prawa właściwego w sprawach umownych. Zgodnie z wnioskiem dotyczącym rozporządzenia osoba może dokonać wyboru prawa, któremu podlega ogół jej spraw spadkowych, z tym że może wybrać wyłącznie prawo państwa, którego obywatelstwo posiada.

4.3.4 W celu zapewnienia przewidywalności prawa wybór taki winien być wyraźny i zawarty w oświadczeniu przyjmującym formę rozrządzenia na wypadek śmierci.

4.3.5 Inną kwestią, której nie należy mylić z wyborem prawa, któremu podlega ogół spraw spadkowych, są „umowy o spadek”. Umowa, która dotyczy dziedziczenia po danej osobie, podlega prawu, które byłoby na mocy wniosku dotyczącego rozporządzenia prawem właściwym dla spraw spadkowych tej osoby, gdyby umarła ona w dniu zawarcia tej umowy. Stosuje się alternatywne łączniki związane z normą *favor validitatis*.

4.3.6 Z perspektywy prawa porównawczego i prawa jednolitego bardzo istotną kwestią jest zakres prawa właściwego. Wniosek dotyczący rozporządzenia rozszerza zakres prawa właściwego tak, aby podlegał mu ogół spraw spadkowych, począwszy od otwarcia spadku, a skończywszy na ostatecznym przeniesieniu składników spadku na uprawnionych. Powodem jest najwyraźniej chęć ujęcia jak największej liczby kwestii prawnych w ramach jednego i jedyne prawa właściwego w celu zapewnienia większej przewidywalności prawa oraz ograniczenia złożonego i czasochłonnego procesu zapoznawania się z przepisami więcej niż jednego (często zagranicznego) prawa. We wniosku podano długi i niewyczerpujący wykaz kwestii podlegających prawu właściwemu, przez co uwzględniono również nieujęte w wykazie kwestie dotyczące dziedziczenia, od otwarcia spadku, aż po ostateczne przeniesienie składników spadku na uprawnionych.

4.3.7 Prawu właściwemu podlega ogół spraw spadkowych, począwszy od otwarcia spadku, a skończywszy na ostatecznym przeniesieniu składników spadku na uprawnionych, ale nie stanowi ono przeszkody dla stosowania prawa państwa, w którym znajduje się przedmiot majątkowy, w zakresie, w jakim to ostatnie prawo ustanawia, w odniesieniu do przyjęcia lub odrzucenia spadku, dalsze formalności w stosunku do formalności przewidzianych przez prawo właściwe dla spraw spadkowych.

4.3.8 W przypadku tego przepisu zaleca się, by wyjaśnić, czy w art. 21 ust. 1 w części zdania „dalsze formalności w stosunku do formalności” sformułowanie „dalsze” (tj. następujące później) jest pojęciem właściwym, czy też w zamierzeniu miało ono oznaczać „dodatkowe” lub „inne” („formalności”). Wyraz „dodatkowe” lub „inne” byłby bardziej pożądany w kontekście tego przepisu.

4.3.9 EKES jest zdania, że terminologia zastosowana w przepisie dotyczącym „powszechnego stosowania” (art. 25) powinna wyraźnie odzwierciedlać jedynie cel rozdziału III przyszłego rozporządzenia, tj. wskazanie prawa właściwego. Prostsze i bardziej pożądane byłoby zatem sformułowanie: „Powszechne stosowanie: Niniejsze rozporządzenie wskazuje prawo właściwe także wówczas, gdy nie jest to prawo państwa członkowskiego”.

4.3.10 Gdyby pominąć kwestię wyboru właściwego prawa krajowego przez zmarłego (art. 17), w rozporządzeniu ogólnie stosuje się prawo sądu orzekającego, tj. sądu państwa członkowskiego UE, w którym zmarły miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci. Niemniej jednak zgodnie z innymi podstawami jurysdykcji (art. 6) zastosowanie może mieć także prawo państwa nienależącego do UE. W takich wypadkach należy zapobiec sytuacji, w której rozporządzenie narażałoby na szwank jedność łączników, jaka może istnieć w przypadku niektórych państw nienależących do UE (jedność, która jest korzystna dla każdego zmarłego i jego spadkobierców), i przypisywałoby właściwość krajowemu systemowi prawnemu, który – patrząc z własnej perspektywy – nie postrzega siebie jako kompetentnego w zakresie konkretnej sprawy spadkowej. Aby zapewnić te niezbędne warunki oraz lepszą i zrównoważoną koordynację między państwami nienależącymi do UE a państwami członkowskimi UE, zaleca się zastąpienie obecnego art. 26 („Odesłanie”) artykułem o następującym brzmieniu:

4.3.10.1 „Jeśli zmarły nie wybrał prawa właściwego zgodnie z art. 17, a prawem mającym zastosowanie jest na mocy niniejszego rozporządzenia prawo państwa nienależącego do UE, zaś jego normy kolizyjne określają jako właściwe prawo państwa członkowskiego UE lub prawo innego państwa nienależącego do UE, które stosowałoby własne prawo, wtedy zastosowanie ma prawo tego innego państwa. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do umów o spadek, w przypadku których łącznikiem określonym w art. 18 ust. 2 jest prawo, z którym umowa wykazuje najściślejszy związek”.

4.3.10.2 Ten nowy przepis dostosowuje do rozporządzenia (4) i próbuje ulepszyć (5) podobny przepis, który znalazł się w ważnej Konwencji haskiej o prawie właściwym dla dziedziczenia w wyniku śmierci, ze względu na tę samą konieczność, tj. „ponieważ większość delegacji (...) w przyjętym w nim podejściu dostrzegła staranie, by nie niszczyć jedności tam, gdzie ona istnieje” (6). Ponadto elastyczność, jaką oferuje ten przepis (nowy art. 26), harmonizuje z prawem i praktyką dotyczącymi „odesłania” w niektórych państwach nienależących do UE, np. w USA (7).

To, że w rozporządzeniach „Rzym I” i „Rzym II” radykalnie wyłączone wszelkie przepisy dotyczące „odesłania”, zwyczajnie wynika z faktu, że przedmiot tych dokumentów (zobowiązania umowne i pozaumowne) bardzo różni się od spraw spadkowych. Taki stan rzeczy w rozporządzeniach „Rzym I” i „Rzym II” sam w sobie nie stanowi jednak poważnego argumentu za wyłączeniem zaleconego powyżej nowego artykułu 26, który w sprawach spadkowych ma kluczowe znaczenie i jest korzystny zarówno dla zmarłego i jego spadkobierców, jak i dla bardziej zrównoważonej koordynacji łączników między UE a państwami nienależącymi do UE.

4.3.11 Tradycyjnym, lecz kluczowym przepisem jest art. 27, dotyczący porządku publicznego. Zgodnie z raczej standardową praktyką zaleca się, by we wszystkich wersjach językowych rozporządzenia słowa „nie do pogodzenia z porządkiem publicznym” poprzedzono słowem „wyraźnie”, a słowa „porządkiem publicznym” poprzedzono słowem „międzynarodowym”, przynajmniej we francuskiej i włoskiej wersji językowej (oraz w razie potrzeby w innych językach). Specjalnie dostosowane do spraw spadkowych wyłączenie tego mechanizmu „tylko z tej przyczyny, że przewidziane tym prawem zasady dotyczące rezerwy spadkowej różnią się od obowiązujących w państwie sądu orzekającego” jest innowacyjne i użyteczne.

4.3.12 W art. 27 ust. 2 angielska wersja „*its clauses regarding*” [w wersji polskiej: „przewidziane tym prawem zasady” – przyp. tłum.] nie jest identyczna z tekstem francuskim: „*ses modalités concernant*”. Zaleca się utrzymanie określenia „*its provisions*”

[„przewidziane tym prawem przepisy” – przyp. tłum.] we wszystkich wersjach językowych rozporządzenia.

4.4 Rozdział IV. Uznanie i wykonanie

4.4.1 Na wzór rozporządzenia (WE) nr 44/2001 w rozdziale IV wniosku dotyczącego rozporządzenia zawarto artykuły 29–33, odnoszące się do uznawania orzeczeń.

4.4.2 Uproszczenie międzynarodowych spraw spadkowych w Europie będzie wynikać z zasady, zgodnie z którą orzeczenia wydane w jednym z państw członkowskich UE w zastosowaniu wniosku dotyczącego rozporządzenia są uznawane w innych państwach członkowskich bez konieczności przeprowadzania jakiegokolwiek postępowania.

4.4.3 Orzeczenie wydane w jednym z państw członkowskich nie może być przedmiotem kontroli merytorycznej w państwie członkowskim, w którym wniesiono o uznanie orzeczenia, i nie jest uznawane jedynie w czterech przypadkach.

4.5 Rozdział V. Dokumenty urzędowe

4.5.1 Dodatkowe znaczne uproszczenie międzynarodowych spraw spadkowych będzie wynikać z tego, że dokumenty urzędowe sporządzone w jednym państwie członkowskim i powszechnie stosowane w sprawach spadkowych są uznawane w innych państwach członkowskich na mocy wniosku dotyczącego rozporządzenia.

4.6 Rozdział VI. Europejski certyfikat spadkowy

4.6.1 Europejski certyfikat spadkowy wprowadzony wnioskiem dotyczącym rozporządzenia stanowi dowód posiadania statusu spadkobiercy lub zapisobiercy oraz uprawnień wykonawców testamentu lub innych zarządców. Zaleca się wydłużenie podanego w art. 43 ust. 2 okresu do 9 lub 12 miesięcy.

4.6.2 Należy uprościć wzór formularza i usunąć zbędne informacje wymagane w punkcie 4.7.

Bruksela, 14 lipca 2010 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

(4) A tym samym rozszerza zakres obowiązywania „odesłania” z państw nienależących do UE na państwa członkowskie Unii.

(5) Wyłączając jego obowiązywanie nie tylko w przypadku *professio iuris* (art. 17), lecz także w odniesieniu do łączników o innym charakterze i metodologii (klauzule wyłączenia, takie jak prawo, z którym umowa wykazuje najściślejszy związek, w art. 18 ust. 2).

(6) Raport Watersa, s. 553, Materiały z szesnastej sesji, 3–20 października 1988 r., t. II, Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego, 1990. Art. 4 Konwencji haskiej o prawie właściwym dla dziedziczenia w wyniku śmierci (1 sierpnia 1989 r.). Zob. także P. Lagarde, *La nouvelle Convention de la Haye sur la loi applicable aux successions*, „RCDIP” 1989, s. 249 (258).

(7) Na temat art. 4 konwencji haskiej zob. E.F. Scoles, *The Hague Convention on Succession*, „AJCL” 1994, s. 85 (113).